

L'arquitecte ignorat

El Coac reivindica en una exposició l'immens llegat de Josep M. Bosch Aymerich, artífex de l'hotel Cap sa Sal de Begur i de l'estació d'esquí de la Masella

Plans fallits: un gratacel de 40 plantes a la plaça de Catalunya i un hotel que flotava sobre el mar

A Josep Maria Bosch Aymerich (Girona, 1917 - Barcelona, 2015), l'establiment de l'arquitectura no li va perdonar mai la seva condició de "comercial". Dit amb paraules planeres, no estava ben vist que un arquitecte es guanyés tan bé la vida com se la va guanyar ell. Els prescriptors de l'arquitectura "cultura" no el van tenir en compte. Ningú va considerar que la seva obra mereixés un estudi i no va rebre cap premi d'una certa importància. Només el 2013 la Generalitat li va atorgar la Creu de Sant Jordi, però per la seva tasca empresarial (en va fundar més de cent, d'empreses, com ara el Banc de Madrid).

El cas és que les noves generacions de crítics de l'arquitectura, lliures de prejudicis i amb mirades més netes, creuen que no es pot continuar ignorant un home amb un currículum professional que fa caure d'esquena, amb més de 500 projectes, molts dels quals visionaris, entre edificis corporatius, complexos turístics, ports, aeroports i xarxes d'autopistes en una quinzena de països, Estat espanyol a part: l'Aràbia Saudita, l'Equador, Algèria, Dubai... Sense passar per alt 5.000 habitatges amb el seu segell.

Haver estat exclòs de la historiografia oficial no li va fer perdre la son. Ni les ganes de treballar, que va mantenir fins al final, gairebé centenari. El 1996 va crear una fundació privada a la qual va encomanar la custòdia del seu immens llegat. I, d'una primera lectura d'aquest fons, n'ha sorgit una exposició que presenta el Col·legi d'Arquitectes (Coac) fins al 7 de desembre, institució que a partir d'ara vetllarà part del seu arxiu. Roger Subirà, el comissari, avisa: cal fer molta investigació per aprofundir en l'obra d'aquest singular personatge tan poc conegut com a arquitecte. "La seva és una arquitectura funcional d'una altíssima qualitat, que fa ciutat: la gent la reconeix i l'estima", exclama. D'exemples, n'hi ha a cabassos: l'Institut d'Estudis Nord-americans, a la Via Augusta; la clínica L'Aliança; la seu de l'empresa química Hoechst, a la travessera de Gràcia...

La mostra s'ocupa de vint-i-dos dels seus projectes, amb una atenció preferent pels que va fer a Catalunya, i això que van ser més rellevants els que va gestar per a la capital d'Espanya. "Malauradament, el seu fons de Madrid es va perdre", explica el comissari.

La fulgurant carrera d'aquest gironí fill d'una bona família en decadència es va començar a forjar quan va tornar dels Estats Units, on a mitjan anys quaranta es va graduar al prestigiós Massachusetts Institute of Technology (MIT) amb el mestratge d'Alvar Aalto, Le Corbusier i Walter Gropius, les icones del moviment modern. Una de les primeres aventures que va tirar endavant va ser l'emblemàtic hotel Cap sa Sal de Begur, símbol d'un glamur perdut, amb els seus més de 150 empleats, cinc restaurants i jardins dissenyats per Nicolau Rubió i Tudurí, per a la construcció del qual va disposar del finançament del doctor Andreu. Eren els anys cinquanta i tota la infraestructura del turisme estava per fer. "Bosch i Aymerich crea un estil d'arquitectura turística que després s'anirà replicant i serà l'hegemònica", precisa Subirà. Els seus dominis van ser la Costa Brava, la Costa del Sol i també el Pirineu català, on va fundar l'estació d'esquí de la Masella.

Va ser un home amb excel·lents contactes. Es diu que els seus informes van ser clau perquè la Seat s'instal·lés a

Barcelona, i no a Bilbao, la ciutat que preferia el règim. I els seus encàrrecs es van desbordar quan es va associar amb Frederic H. Harris, el gegant americà de l'enginyeria responsable de les petrolieres del golf Pèrsic. Encàrrecs que eren "impensables per als despatxos d'arquitectura locals", assenyala Subirà. Amb el seu poderós aliat, van traçar la xarxa d'autopistes del País Basc i totes les bases militars americanes a Espanya (els plànols de les quals el Coac no pot ensenyar perquè són documents timbrats com a secrets).

Però no tot el que va covar al seu estudi es va acabar executant. I, d'aquestes iniciatives fallides, també n'hi ha unes quantes de ben sorprenents en l'exposició. Com el gratacel de 40 plantes que volia erigir en la immediata postguerra al triangle de Pelai, Bergara i plaça de Catalunya. L'edifici, més alt i tot que l'hotel Arts, donava cabuda a un centre comercial, un teatre a la desena planta, una piscina, un hotel i oficines. L'alcalde Porcioles li ho va tombar perquè deia que la torre faria ombra a la plaça.

Tampoc va anar més enllà del paper el seu no menys innovador hotel flotant, el Flotel, en un emplaçament que no va concretar. S'hi arribava en vaixell i era un altre complex mastodòntic. Utòpic? "Era un home de negocis i, per damunt d'arquitecte, era enginyer, per la qual cosa res del que projectava era irrealitzable", subratlla el comissari.

Una altra raresa que descobreix la mostra del Coac són els nuclis de serveis higiènics, desmuntables i d'emergència, que va esbossar per als barris de barraques de Barcelona. No se'n va materialitzar cap. "L'habitatge social sempre va estar entre les seves preocupacions. En va construir a Manchester i a Nigèria, però aquí a Espanya no li ho van deixar fer", revela Subirà. Va tenir més èxit en la importació pionera del model americà de suburbi residencial a l'exquisida Moraleja madrilenya.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 01-12-2018, Pàgina 46

-El Punt Avui. Nacional 01-12-2018, Pàgina 30

Font del document: <http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1512924-l-arquitecte-ignorat.html>